

АРХИТЕКТУРА КАО МЕДИЈАТОР КУЛТУРЕ, ДЕМОКРАТИЈЕ И НАДЕ

XXIII СВЕТСКИ КОНГРЕС АРХИТЕКТУРЕ У ТОРИНУ

Резиме:

У Торину је од 29. јуна до 03. јула 2008. године одржан 23. по реду Светски конгрес архитектуре у организацији Међународне уније архитеката (Union Internationale des Architectes, UIA), догађај који сваке треће године окупља хиљаде посленика архитектонске струке, како професионалаца, тако и студената из 126 земаља света, колико данас броји UIA. Овогодишња тема Конгреса је била "Архитектура која (се) преноси" ("Transmitting architecture"), која сугерише да будућност архитектуре у великој мери зависи од комуникације и повезивања, да се глобални проблеми са којима се архитектура суочава морају решавати на свим нивоима, путем стално активне мреже информација и комуникација, те да је стога размена знања и искустава између архитеката различитих националних и културних залеђа круцијална. Осим тога, преносива или трансмитерска архитектура има и благо футуристички призвук, који асоцира на нове технологије и све већи значај који оне имају у архитектури. Овај наслов подвлачи и оријентисаност и отвореност Конгреса за млађе генерације, као најизразитије "конзументе" дигиталне технологије у архитектури. Кроз вишедневни програм Конгреса, састављен од предавања, дискусија, радионица, изложби на којима се представило речју и делом више од 600

аутора, требало је да се дође до увида у то каква је позиција архитеката и архитектуре у тренутној констелацији друштвених, политичких, културних, техничких и технолошких чинилаца, са циљем да се установе могуће смернице и препоруке за даљи напредак струке. Осим тога, учесници Конгреса имали су прилике да упознају и Торину, град визије и одрживости на делу.

ARCHITECTURE AS MEDIATOR OF CULTURE, DEMOCRACY AND HOPE

XXIII WORLD CONGRESS OF ARCHITECTURE IN
TURIN

Abstract:

The XXIII World Congress of Architecture organized by The International Union of Architects (UIA) was held in Turin from June 29 to July 03. Every third year this great architectural event gathers together more than one thousand professionals and students from 126 countries that UIA encompasses today. The main topic of the this year Congress was "Transmitting Architecture", suggesting that future architecture will increasingly depend on communication and integration. It also suggests that global problems which architecture has been encountered with in recent years should be considered at all levels through ever active network of information and communications. In that term, exchanging and sharing knowledge and experience among architects of different

.....

* мр Ана Богданов, д.и.а., истраживач сарадник, Институт за архитектуру и урбанизам Србије, Београд, Булевар краља Александра 73/II

national and social backgrounds are crucial. Besides, transmitting architecture has also a faint futuristic sound which points out new technologies and their increasing importance in architecture. At last, this topic emphasize that the Congress has been oriented towards and open to not only academic discussions, but to younger generations and students who have always been most experienced in using digital technologies. Throughout the Congress Programme which consisted of lectures, debates, workshops, exhibitions, where more

than 600 speakers participated, various topics were discussed with a common aim to gain an insight into the situation on current architectural scene, to realize the position of architects and architecture in today's sphere of social, political, cultural, technical and technological factors, and consequently to establish possible tracks and offer recommendations for further progress in this field. Out of Congress, the participants had the opportunity of being introduced to Turin, the city of vision and sustainability put into action.

Сл. 1.

Олимпијски лук, модерна конструкција на мосту који повезује Олимпијско село са Лингото центром, архитекти Бенедето Камерана и Хју Датон, 2005.

Fig. 1.

Olympic arch connecting the Olympic Village and Lingotto complex, architects Benedetto Camerana and Hugh Dutton, 2005.

Сл. 2.

Тема и лого XXIII Светског конгреса архитектуре.

Fig. 2.

The main topic and the logo of the XXIII World Congress of Architecture.

Увод:

ТОРИНО – ГРАД У СТАЛНОЈ ПРОМЕНИ

Торино свакако није први град на који нас наводи помисао да ће се Светски конгрес архитектуре одржати у Италији, јер је сигурно да "сви путеви не воде у Торино". Међутим, само благи осврт на скорашњу историју града показује фасцинантан успон и способност за трансформацију, због чега се он више него многи други европски и светски градови може сматрати савременим, усклађеним са турбулентним духом времена. За релативно кратко време, Торино је потпуно успео да промени имиџ и да од једног претежно монофункционалног индустријског града стаса у полифункционално културно и туристичко средиште, које стално надограђује своју визију будућег развоја, што га чини градом у сталном прогресу.

Велики конгресни центар Лингото у коме се ове године одржавао централни програм Конгреса веома је убедљиви сведок ове промене, волшебно се претворивши из фабрике аутомобила у фабрику знања, информација и комуникација. Првобитно симбол индустријске моћи града, настао 20-тих година XX века као фабрика аутомобила Фиат, према америчком моделу гигантских индустријских објеката, пројектом реконструкције Ренца Пиана (Renzo Piano) из 1983. године комплекс није изгубио на монументалности, ни симболичном значењу, само што се оно у међувремену променило, упућујући на нове развојне оријентације града. Споља је задржан карактеристични ритам отвора и конструктивних елемената, док је унутрашњост објекта преобликована тако да обухвати, поред конгресног центра, и концертну дворану, тржни центар, хотел, уметничку галерију (Сл. 3).

Сл. 3.

Лингото центар. Оригинална зграда изграђена је 20-тих година XX века, арх. Ђакомо Мате-Трако као фабрика аутомобила Фиат. Реконструкција и пренамена у конгресни центар према пројекту Ренца Пиана (Renzo Piano), 1983-2002.

Fig. 3.

Lingotto complex. The original building was built as the Fiat factory in 20-ies of XX centuries, arch. Giacomo Matte-Trucco. Reconstruction and conversion to the Congress center after the project of Renzo Piano, 1983-2002.

Основни развојни приоритети којима се Торино окренуо након суочавања са кризом аутомобилске индустрије, рефлектовали су се на његову инфраструктуру и изградњу или реконструкцију великих репрезентативних објеката, у чему је катализатор свакако била његова квалификација за Зимске олимпијске игре 2006. године. Торино, *град у сталној промени*, што је мото којим се представља, у наредној етапи развоја има дефинисану визију чији је циљ стварање интегрисаног града, што подразумева не само унапређење мреже путева, изградњу нових линија метроа, већ и подстицање друштвених релација кроз креирање нових зона у којима ће поред квалитетнијег живота, бити омогућена и складна интеграција приватних и јавних простора. Осим тога, Торино потенцира још један умрежени систем који треба да се прожима са затеченим урбаним системима, а то је мрежа знања – друга мрежа од виталног значаја за живот града, према речима његових челника: *"An integrated city with man on a mind"*.

Сл. 4.

Палавела, објекат који је доживео реконструкцију и пренамену од изложбеног павиљона изграђеног 1961. године, арх. Франко Леви, у ледену дворану за Зимске олимпијске игре, арх. Гае Ауленти и Арнолдо де Бернарди, 2004.

Fig. 4.

Palavela (Palazzo a vela), building reconstructed and converted from the original use, the exhibition pavillion in 1961., arch. Franco Levi, to the ice-sports venue for the Olympic Games, arch. Gae Aulenti & Arnaldo de Bernardi, 2004.

ГРАД КАО ПОСЛЕДЊЕ УТОЧИШТЕ СОЛИДАРНОСТИ

Програм Конгреса је у великој мери, директно или индиректно, био оријентисан питањима одрживог развоја, која су била тематски рашчлањена на три велике области: Култура, Демократија и Нада. Притом, за време док су трајала предавања у Палавели (Сл. 4), другом великом објекту у коме се одржавао програм Конгреса, на платну поред говорнице су се смењивали сателитски снимци и имена светских градова. Намерно или случајно, у свом излагању на тему архитектуре и наде, Џејми Лернер (Jaime Lerner), први председник емеритус UIA, говорио је управо о граду као најзначајнијој људској творевини, те као о последњем уточишту солидарности, које на најбољи начин излази у сусрет људским потребама за смештајем, едукацијом, здрављем, одрживости. Сасвим намерно, све се ово дешавало у Торину, који је сам по себи био довољна лекција стремљења ка новом.

Архитектура као чиста форма оптимизма

Стално на релацији између кључних места конгресних дешавања, Лингото центра и Палавеле, који су на неки начин били конкуренти јер су се у њима паралелно одвијале сесије, на којима је тешко било физички присуствовати у исто време, стално бисте Сл. 5.

Хани Рашид приказује своје пројекте у оквиру сесије "Језик савремене архитектуре".

Fig. 5.

Hani Rashid presents his projects in the session "The language of contemporary architecture".

имали осећај да сте у "преносу" нешто испустили. Тако се десило да многи учесници нису могли без већег удубљивања у садржај програма открити да је на Конгресу у оквиру сесије која је постављала питање "Дали зграде могу променити ваш живот" ("Can a Building change your life?") био присутан и један од највећих савремених теоретичара архитектуре Вилијем Кертис (William J.R. Curtis). У исто време када је он говорио у сали Лондон Лингото центра, у Палавели су на тему *Језика савремене архитектуре* ("The Language of Contemporary Architecture") дискутовали Арон Бетски (Aaron Betsky), куратор изложбе за Венецијанско бијенале 2008. године, Кенго Кума (Kengo Kuma), кога смо имали прилике да видимо у амфитеатру Архитектонског факултета у Београду, Хани Рашид (Hani Rashid) који је представио своје пројекте који у највећој мери одговарају оном тумачењу теме Конгреса које је повезује са дигиталним технологијама (Сл. 5).

Очигледно, изазов је био велики, а одлука тешка. Они који су се, тог првог дана који је тематски носио назив "Култура", ипак одлучили за Палавелу, имали су прилике да након *Језика савремене архитектуре*, саслушају једно сасвим другачије виђење *Креативности и професије* ("Creativity and Profession"), како се звала наредна сесија (Сл. 6). Том приликом је Марк Вигли (Mark Wigley), очекивано, "деконструисао" тему, проблематизујући питање креативности у архитектури, која постаје

Сл. 6.

**Учесници сесије
Креативност и професија,
слева на десно: Џорџ
Кунихиро, Цу Пеи, Итало
Рота и Марк Вигли.**

Fig. 6.

**Speakers in the session
"Creativity and profession",
from the left: George
Kunihiko, Zhu Pei, Italo
Rota and Mark Wigley.**

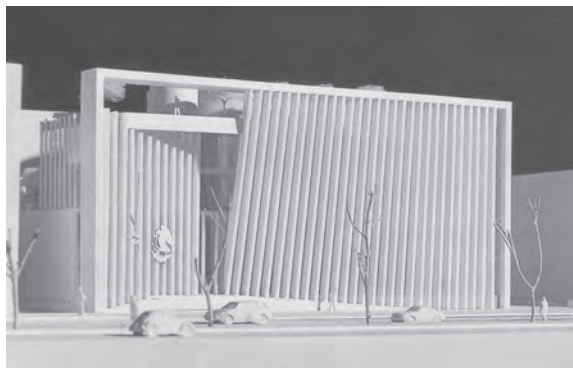
проблем за себе, с обзиром да архитекта, који наступа креативно, уноси фактор ризика у ону област која се традиционално у свим културама сматра облашћу у којој је ризик најнепожељнији, а то је грађење. *“Може се замислити смрт на много начина, чак се у томе понекад може и морбидно уживати, али оно што је апсолутно незамисливо, то је да нас убије зграда у којој боравимо”*¹. Ова духовита примедба упућује на веома незахвалну позицију архитекте данас, коме у прилог не иду ни друштвени чиниоци, нити савремени систем архитектонског образовања, који управо тежи стандардизацији, а не развијању креативности кроз охрабривање студената за експеримент, ризик, истраживање могућих трансформација идеја. Вигли је своје предавање започео изношењем отворене сумње у смисао одржавања конгреса и скупова архитеката, који воде конвергенцији, стапању идеја, уместо да стимулишу њихово умножавање и дивергенцију, наглашавајући да је за опстанак архитектуре од виталног значаја поштовање принципа биодиверзитета. Друга, а можда и прва шанса за њен опстанак је Виглијева теза да је архитектура чиста форма оптимизма, да никада нећете срести архитекту који не живи неку сопствену визију бољег живота и то управо кроз архитектуру. И у томе је, по њему, лепота конгреса, окупљања архитеката, због чега је, на крају крајева, и он одржао своје предавање. Ако се сетимо Филипа Џонсона (Philip Johnson, 1906-2005), који је до последњег дана свог, скоро па равно један век дугог, живота уредно посећивао свој биро, или изложбе радова Оскара Нимејера (Oscar Niemeyer, 1907-) која је одржана у Торину у оквиру ванконгресног програма у славу његове стогодишњице, или пак Паола Солерија (Paolo Soleri, 1919-), кога смо могли и чути на самом Конгресу како и даље

неуморно објашњава своју урбану алтернативу, аркологију, постаје врло вероватно да је управо оптимизам и ентузијазам покретачка снага која чини да се превазиђу све тешкоће са којима се суочава струка, као и архитекти као креативни професионалци (или професионални креативци).

Архитектура је за све

Други дан Конгреса који је носио назив “Демократија” био је кључно обележен мотом Конгреса “Архитектура је за све” (“Architecture is for everyone”). *Квалитет социјалног становања у свету (“Promoting Social Housing Quality Worldwide”) Улога архитектуре (“The Architect’s Role”), Форум Африке (“Africa Forum-Ancient Geography...Invented Territories”), Преношење архитектуре деци (“Transmitting Architecture to Children: Our Children will Build the Future”)* неке су од тема сесија које су приказале социолошке аспекте архитектуре, покушаје да се премосте територијалне, верске, културне разлике. Централне личности овог дана били су Матиас Клоц (Matthias Klotz), архитекта из Чилеа и Теодоро Гонзалес де Леон (Theodoro González de León) из Мексика, овогодишњи добитник Златне медаље UIA (Сл.9). Критикујући формалистички и ексклузивистички приступ архитектури који занемарује реалне потребе људи, Матиас Клоц је приказао свој опус који пре свега у фокусу има “малу архитектуру” која слави свакодневни живот. Мексички архитекта приказао је своје пројекте, једноставне чисте форме елегантне конструкције, кроз које је призвао, у архитектури изгледа свевремени, дух Корбизјеа, у чијем је бироу као млад архитекта имао прилике да ради. Од његових пројеката новијег датума истичу се Национални конзерваторијум музике у Мексику и Мексичка амбасада у Берлину (Сл. 7 и 8.).

1 Извод са предавања.

Сл. 7.
Мексичка амбасада у Берлину, арх. Теодоро Гонзалес де Леон и Франциско Серано, 1999.

Fig. 7.
Mexican Embassy in Berlin, arch. Teodoro González de León and Francisco Serrano, 1999.

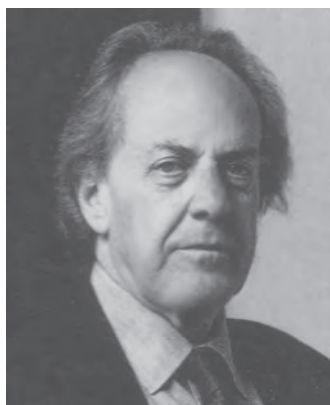
Сл. 9.
Теодоро Гонзалес де Леон, овогодишњи добитник UIA златне медаље.

Fig. 9.
Teodoro González de León, 2008 UIA Gold medalist.

Сл. 8.
Национални конзерваторијум музике, арх. Теодоро Гонзалес де Леон, 1994.

Fig. 8.
National Conservatory of Music in Mexico, arch. Teodoro González de León, 1994.

Архитектура Теодора Гонзалеса де Леона описује се као “скромна монументалност модерног Мексика”, указујући на један креативан, али ненаметљив став. Рудолф

Арнхајм (Rudolph Arnheim) пише о сигурном смислу за форму, нетакнутом у уметничком изразу сваког здравог детета, а који под посебним културним условима престаје да делује. *“Интелектуално стечена усмерења и мерила, несувисло подражавање, уситњена израда, замењују смисао за оно што добро иде једно уз друго; а када јефтина масовна*

*производња ослободи обичног човека и жену потребе да проналазе и обликују ствари сопственим рукама, урођени смисао за ред увене од неупотребе.”*² Културни услови који ометају опстанак онога што Арнхајм подразумева под архитектонским талентом, неговање урођеног смисла за ред, за меру, данас су додатно погоршани ситуацијом у којој технички и технолошки напредак промовишу објекте спектакуларних размера и перформанси. Овоме се придружује и погрешно схваћена улога архитектке, када се одлази у крајност наметања свог ауторског печата, без узимања у обзир контекстуалних чинилаца.

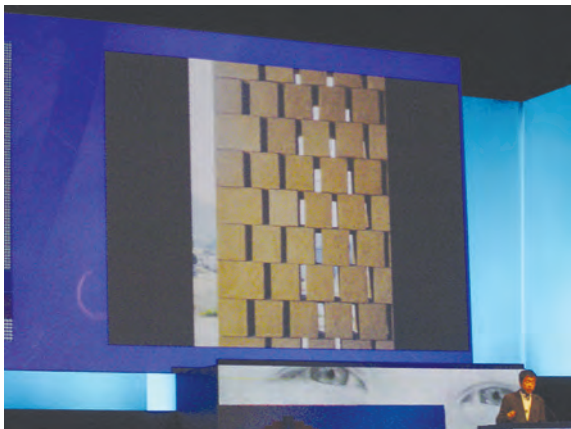
2 Арнхајм, Рудолф: “Динамика архитектонске форме”, Универзитет уметности у Београду, Београд, 1990., стр. 155.

Сл. 10.

Инвентивна употреба материјала у пројектима Кенга Куме.

Fig. 10.

Inventive use of materials in Kengo Kuma's projects.

Сл. 12.

Кенго Кума, Гостинска кућа од бамбуса, Пекинг, Кина, 2002.

Fig. 12.

Kengo Kuma, Bamboo house, Beijing, China, 2002.

Сл. 11.

Борис Подрека, предавање у оквиру теме "Алуминијум у архитектури"

Fig. 11.

Boris Podrecca, the lecture on subject "Solid Aluminum in Architecture".

Сл. 13.

Борис Подрека, Пројекат за Музеј науке и технике у Београду.

Fig. 13.

Boris Podrecca, Project for the Museum of Science and Technique in Belgrade.

Поред Матиаса Клоца, који је подсетио да се лепота и "права" архитектура могу наћи и у малој размери, на Конгресу у Торину имали смо прилике да видимо још аутора који су кроз своје пројекте демонстрирали управо ефектну једноставност. Свакако је то Кенго Кума, који инвентивношћу у примени материјала успева да направи искорак из стандарда, док су његове форме запањујуће једноставне (Сл. 10 и 12). Борис Подрека је говорио о примени алуминијума као

материјала будућности, истовремено афирмишући кроз своје пројекте могућност суптилног израза и потенцирања текстилних својстава зидова, према земперовској традицији којој он остаје веран (Сл. 11 и 13). Смислена и иновативна употреба материјала су велика шанса за нове домете визуелног језика архитектуре. Попут Колумбовог јајета, очигледна је једноставност решења, али досетљивост измиче и резервисана је само за изабране.

Архитектура најпре мора да измести оно што мора да смести

Првог дана су се разматрали културни услови у којима се развија савремена архитектура, другог дана је акценат био на демократичности и архитектури која је доступна свакоме, док је трећи дан који је носио назив "Нада" требало да буде климакс претходних предавања и сесија и да укаже на правце даљег развоја струке. Он је започео једним од најпосећенијих и најочекиванијих предавања на Конгресу, на коме су љупке тезе и идеје Конгреса још једанпут, после Виглија, биле битно уздрмане од стране Питера Ајзенмана (Сл. 14.) (Peter Eisenman). Он је довео под сумњу трансмитабилност архитектуре, повезујући је са новим технологијама, интернетом, мобилном телефонијом, при чему негира да се архитектура на тај начин може верно преносити, уместо тога дајући предност физичком присуству и непосредном доживљају. *"Бити на Конгресу и слушати предавање не може никада бити једнако преслушавању видео или аудио записа."*³ Управо је опстанак архитектуре у култури медија кључно питање које он поставља, с обзиром да тренутна ситуација некритичког ослањања на компјутере, што резултује често фасцинантним формама, али са случајним

исходом који произилази само као једна од хиљаду могућности које пружа одређени компјутерски алгоритам, ускраћује могућност реалне интеракције архитектуре и околине, као и квалитет значења и вредности. *"Технологија данас превазилази наш капацитет да архитектури омогућимо смисао, вредност и значење."*⁴ Данашње стање он описује као касни период ("lateness"), као својеврсни вакуум који се дешава услед интелектуалног засићења и несинхронизованости еволуција технологије, друштва и архитектуре, када се не може очекивати нити нова парадигма, нити реакција на прошло. Међутим, иако пасивно стање које прожима све аспекте савременог живота, а не само архитектуру, можда изгледа безизлазно, Ајзенман је, као и сваки архитекта, оптимистичан. Он ће рећи да се ми данас налазимо заправо у веома интересантном тренутку, проналазећи аналогне ситуације у прошлости које су након периода лутања довеле до историјских помака. Али, да би до тога дошло, потребан је велики напор да се архитектура врати самој себи, управо кроз промишљање унутрашњих услова струке који могу генерисати нову парадигму.

Сл. 14.

Питер Ајзенман након предавања у Палавели.

Fig. 14.

Peter Eisenman after the lecture in Palavela.

3 Извод са предавања.

4 Извод са предавања.

Сл. 15.

Културни центар Галиције, Сантјаго де Компостела, арх. Питер Ајзенман, конкурсни модел.

Fig. 15.

City of Culture of Galicia, Santiago de Compostela, arch. Peter Eisenman, the competition model.

Сл. 16.

Културни центар Галиције, Сантјаго де Компостела, арх. Питер Ајзенман, започет 2000., завршетак се очекује 2010-2011. године, ентеријер.

Fig. 16.

City of Culture of Galicia, Santiago de Compostela, arch. Peter Eisenman, started at 2000., expected completion in 2010-2011., interior.

У другом делу предавања Питер Ајзенман је приказао пројекат новог културног центра Галиције (City of Cultura of Galicia) у Сантјаго де Компостели (Santiago de Compostela) (Сл. 15. и 16.), који садржи музеј историје Галиције, центар нових технологија, музички театар, библиотеку Галиције са огромном архивом часописа и централном услужном зградом. Основни квалитет који је својевремено издвојио овај пројекат из оштре конкурсне конкуренције јесте заснованост концепта не на спектакуларности, већ на аутентичности, која потиче из суперпонирања планова, мрежа и свих карактеристичних фактора локације. Пројекат у Галицији, који изгледа као да је извајан из околног терена, био је пригодна илустрација за тезу Доминика Пероа (Dominique Perrault), који је говорио истог дана у Палавели, да се код савремених архитеката опажа тежња ка неутрализацији форме, приближавању артифицијелног и природног, што је другачија формулација онога што Ајзенман означава као анти-спектакуларно.

РАЗВОЈ КОНЦЕПТА ОДРЖИВОСТИ У АРХИТЕКТУРИ

Предавање Питера Ајзенмана указало је на још један аспект који се мора узети у обзир када говоримо о одрживој архитектури, а то је питање опстанка њене симболичке и значењске основе, док су теме техничког и технолошког напретка и одрживог развоја указале на спољашње условљености њеног даљег развоја, чему је претежно био оријентисан трећи дан предавања на Конгресу. *Технике приказивања ("The Imaging Technique"), Одрживи градови ("Transmitting the Sustainable Cities"), Иновативни материјали, системи и технике за бољу будућност ("Innovative Materials, Systems and Techniques for a Better Future"), Одржива градња-улога високих зграда ("Sustainable Building, the Role of Tall Buildings")*, неке су од тема које потврђују да ће архитектура будућности све више бити зависна од технолошког знања и сходно томе да ће морати да редефинише свој језик да би сублимирала његова средства.

Поред главног програма предавања и сесија које су се одржавале у салама Лингото центра и Палавеле, још је доста пунктова у граду било организовано да кроз посебне програме изложби или посебних предавања подржи основни програм Конгреса. На слици 18. је приказан кадар са изложбе *Мадрид у прогресу, развој социјалног становања* (Madrid. In progress. Developing Social Housing) у организацији Е.М.В.С. компаније која гради и управља јавним стамбеним фондом у главном граду Шпаније.

Сл. 18.

Изложба “Мадрид. У прогресу. Развој социјалног становања”, Регионални музеј природних наука, Торино, 1-28. јул 2008.

Fig. 18.

Exhibition “Madrid. In progress. Developing social housing.”, Torino Regional Natural Sciences Museum, Torino, July 1st-28th 2008.

Сл. 17.
Сесија Иновативни материјали, системи и технике за бољу будућност.
Fig. 17.
The session “Innovative Materials, Systems and Techniques for a Better Future”.

Сл. 19.

Театро Ређо, арх. Карло Молино, 1973.

Fig. 19.

Teatro Reggιο, arch. Carlo Mollino, 1973.

ТОРИНО У ПРОГРЕСУ

Шетње широким засвођеним улицама Торина, кроз чије лукове се може пратити смењивање историјских слојева и лица града, потврдиле су да архитектура ипак није преносива, те да је још увек везана за место и да би се доживела у свим својим димензијама потребно је физички искусити њен облик и простор. Ненаметљива урбана култура огледа се пре свега у континуитету и усклађеном развоју урбаног ткива, складној интеграцији отворених и изграђених простора, а посебно у интеграцији и очувању природних

вредности – топографије, воде и зеленила. Центар Торина одише барокном традицијом у виду мноштва цркава, палата, тргова, улица, на којима су најдубље трагове оставили краљевске архитекте Гварино Гварини (Guarino Guarini) и Филипо Јувара (Filippo Juvarra). Савремена архитектура у Торину највише слави име Карла Молина (Carlo Mollino), чије последње остварено дело Театро Ређо (Сл.19.) (Teatro Reggιο, 1973.), представља још један пример духовите употребе материјала, опеке, челика и стакла.

Више изложби у оквиру ванконгресног програма су осветлиле развојне аспекте Торина у прошлости и будућности. Изложба под називом *Торино 011. Биографија града (Torino 011. Biography of the City)* приказала је физичке, друштвене и економске промене у Торину од 80-тих година прошлог века. Процес урбане трансформације који је тада захватио Торино, мењајући његов имиџ од индустријског града до културног и туристичког средишта, физички се манифестује кроз континуалну изградњу, надоградњу, рециклажу, реконструкцију урбаног ткива, при чему је очигледан веома јасан став поштовања менталне историје места и незанемаривања културне традиције. Овај процес сталне промене и прилагођавања, за који су кључни моменат својевремено биле Зимске олимпијске игре, и даље добија на снази чињеницом да ће наредне, 2009, године Торино бити домаћин Светским ваздушним играма (World Air Games), да ће затим, 2010. године, бити европска престоница науке (European City of Science, 2010 ESOF), да би 2011. године, као историјски прва престоница Италије, био центар дешавања поводом прославе 150 година њеног уједињења.

Сл. 20.

Моле Антонелиана, арх. Алесандро Антонели, 1899.

Fig. 20.

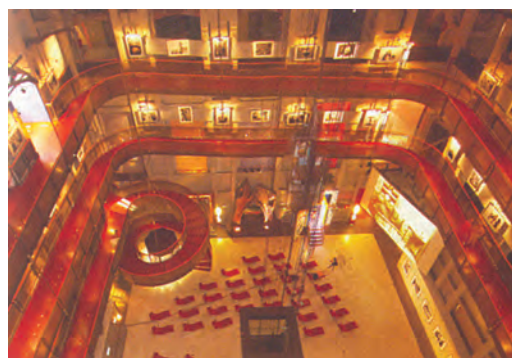
Mall Antonelliana, arch. Alessandro Antonelli, 1899.

Сл. 21.

Национални музеј кинематографије, у оквиру зграде Моле Антонелиана, пројекат Франциска Кофина из 2000.

Fig. 21.

National Museum of Cinema, inside the Mall Antonelliana, project of Francisco Coffin, 2000.

Сл. 22.

Парк Дора, арх. Андреас Кипар, велики урбани парк задржава меморију на индустријску прошлост зоне кроз реконструкцију и пренамену напуштених зграда.

Fig. 22.

Dora Park, arch. Andreas Kipar, the large urban park protects the industrial memory of the area through preservation and re-use of various abandoned buildings.

Сл. 23.

Мултимедијална библиотека, Марио Белини, нови културни центар у зони напуштене Небиоло и Вестингхаус индустрије, предвиђа задржавање једног дела старе Небиоло зграде.

Fig. 23.

Multimedia Library, Mario Bellini Associati, the new cultural centre in the area left free by the abandoned Nebiolo and Westinghouse plants. The part of the old Nebiolo building overlooking via Borsellino will be preserved.

ЗАКЉУЧАК

Циљ сваког великог конгреса је да се постигне извесни консензус о кључним питањима и проблемима струке, да се они сагледају у новом светлу, те да се дају препоруке за даљи развој и решавање проблема. Међутим, као што су и сами учесници Конгреса подвукли, природа архитектуре противи се доношењу коначних закључака и детерминистичких решења, афирмишући свој напредак пре свега кроз уплив сфере спонтаног и неочекиваног, тако да је коначни значај светских конгреса архитектуре ипак више у отварању питања него у одговарању на њих. Осим тога, чињеница да се архитектура не развија у свим деловима света на истом нивоу, истиче едукативни значај конгреса, пре свега у домену принципа градње, употребе материјала, формирања трезора искуства, укратко у сфери утилитарних аспеката архитектуре. Напокон, свакодневна рутина има за последицу да оно што говоримо често бива много другачије од онога што радимо,

док оно што радимо временом отупљује способност и вољу да се неке ствари сагледају на објективан начин. Ови конгреси у том смислу имају окрепљујуће дејство, представљајући право погонско гориво за архитектонску машинерију. Они свакако представљају битан временски пресек реалног стања на светској архитектонској сцени, без обзира на сву шароликост и мноштво утисака, који не допуштају да се она сагледа у свој својој детаљности.

ЛИТЕРАТУРА

- Арнхајм, Р. (1990), *Динамика архитектонске форме*, Београд, *Универзитет уметности у Београду*, pp.155;
- Eisenman, P. (1999), *Diagram Diaries*, London, *Thames&Hudson*.
- (2008), *Work in Progress, Torino Towards 2011*, Торино, *Citta di Torino*, пратећа публикација.
- (2008), *Torino Tour, La Guida definitiva, Visual Design per una citta invisibile*, Торино, *Camera di commercio di Torino-Ordine degli Architetti PPC di Torino*, пратећа публикација.
- (1998), *Gonzáles de León, Bergamo, l'Arca Edizioni*.